

LEKCE 1 Á BÉ CÉ DÉ – TEORIE

AHA: české samohlásky, české dvojhlásky, české souhlásky česká abeceda, české zkratky BONUS: zkratky PŘÍLOHA: zkratky	AHA: tschechische Selbstlaute, tschechische Diphthonge (Zweilaute), tschechische Mitlaute, tschechisches Alphabet, tschechische Abkürzungen BONUS: Abkürzungen BEILAGE: Abkürzungen
--	--

AHA

AHA!

A. 1. 📱

České hlásky Samohlásky

Tschechische Laute Selbstlaute

„ ˇ “ = háček
„ ˘ “ = čárka
„ ° “ = kroužek

a, á, e, é, ě, i, í, y, ý, o, ó, u, ú, ů

- v češtině je 5 krátkých a 5 dlouhých samohlásek, které jsou zapisovány 14 písmeny

- das Tschechische besitzt 5 kurze und 5 lange Selbstlaute, die durch 14 Vokalbuchstaben wiedergegeben werden

- dlouhé samohlásky mají čárku

- die langen Vokale haben einen Schrägstrich, die sogenannte čárka

- ě se vyslovuje jako *je*, např. *pět* [pjet]

- ě wird als je ausgesprochen, z. B. *pět* [pjet] (fünf)

- ! mě se vyslovuje jako *mnje*, např. *město* [mnjesto]

- ! mě wird als mnje ausgesprochen, z. B. *město* [mnejsto] (Stadt)

- i (měkké i), popř. *í* a *y* (tvrdé y, ypsilon), popř. *ý* se vyslovují stejně, jen po souhláskách *d, t, n* to neplatí:

- in der Aussprache von *i* (weiches i), bzw. *í* und *y* (hartes y, Ypsilon), bzw. *ý* besteht kein Unterschied – ausser nach Konsonanten *d, t, n*:

- *di, ti, ni* – vyslovujeme měkce [dji, tji, nji]

- *di, ti, ni* – werden weich ausgesprochen [dji, tji, nji]

- *dy, ty, ny* – vyslovujeme tvrdě [dy, ty, ny]

- *dy, ty, ny* – werden hart ausgesprochen [dy, ty, ny]

- *ú* (u s čárkou) na začátku slova, např. *Ústí nad Labem, úkol, ...*

- *ú* (u mit dem Schrägstrich) am Wortanfang, z. B. *Ústí nad Labem* (Aussig), *úkol* (Aufgabe), ...

- *ů* (u s kroužkem) uprostřed a na konci slova, např. *stůl, dům, můj, stolů, domů, ...*

- *ů* (u mit dem Kringel – dem sogenannten kroužek) im Wortinnern und am Wortende, z. B. *stůl* (Tisch), *dům* (Haus), *můj* (mein), *stolů* (Tische – 2. Fall Mehrzahl), *domů* (nach Hause) ...

als ob dort ein j wäre

Cvičení 1

Cvičení (dělá mistra)

Poslouchejte, opakujte a potom čtěte:

Übung (macht den Meister)

Hören Sie, wiederholen Sie und dann lesen Sie!

Krátké samohlásky

a – ano, ahoj, jak, pak, Praha

Kurze Selbstlaute – Übersetzung

ja, hallo, wie, dann, Prag

e – Eva, ne, je, jeden, Evropa

Eva, nein, ist, ein, Europa

i, y – Iva, byt, Afrika, Amerika, Asie

Iva (Frauennamen), Wohnung, Afrika, Amerika, Asie

o – no, ovoce, hotel, rok, zoo

ja (ugs.), Obst, Hotel, Jahr, Zoo

u – kus, ulice, koruna, student, Rus

Stück, Straße, Krone, Student, Russe

Dlouhé samohlásky

á – já, mám, sám, dělám

Lange Selbstlaute – Übersetzung

ich, ich habe, allein, ich mache

é – léto, mléko, velké, české

Sommer, Milch, groß (n.), Tschechisch (n.)

í, ý – být, být, sýr, jít, jídelní lístek

sein, schlagen, Käse, gehen, Speisekarte

ó – citrón, balón, balkón

Zitrone, Balon, Balkon

ú, ů – únor, úkol, úterý, sůl, stůl

Februar, Aufgabe, Dienstag, Salz, Tisch

A. 2.

AHA

Dvojhlásky

AHA!

Diphtonge

- v češtině jsou tři dvojhlásky (tj. dvě samohlásky v jedné slabice)

au, eu, ou

- im Tschechischen gibt es drei Diphtonge (d. h. zwei Selbstlaute in einer Silbe)

Cvičení 1

Cvičení (dělá mistra)

Poslouchejte, opakujte a potom čtete:

Übung (macht den Meister)

Hören Sie, wiederholen Sie und dann lesen Sie!

Dvojhlásky

au – auto, autobus, Austrálie

eu – euro, euforie, eutanazie, neutralita, neutrum, neuron

ou – Olomouc, dobrou noc, na shledanou, Rakousko

Diphtonge – Übersetzung

Auto, Bus, Australien

Euro, Euforie, Euthanasie, Neutralität, Neutrum, Neuron

Olmütz, gute Nacht, auf Wiedersehen, Österreich

*****Cvičení 2 Poslouchejte, opakujte a potom čtete:
Umíte (pře)číst?

Hören Sie, wiederholen Sie und dann lesen Sie!

Meditace o EU

eurokomisař,
europarlament,
eurospeak,
eurokrat,
euroskeptik,
eurozóna,
euro,
eurokrize, ...

Eurooptimismus, nebo europesimismus?

Cvičení na webu viz <http://www.mozaika.eu/cestina-pro-cizince-online-eu-meditace-vyslovnost-eu-uroven-a1/>

Cvičení 3

Naučte se vaši první českou písničku, (nahrazujte všechny samohlásky jednou):

Lernen Sie Ihr erstes tschechisches Lied! (Ersetzen Sie alle Selbstlaute durch einen – wie im Deutschen im „Drei Chinesen mit dem Kontrabass“!)

Holka modrooká, neseďávej
u potoka.

Blauäugiges Mädchen, setze dich nicht
an den Bach.

Holka modrooká, neseďávej tam.

Blauäugiges Mädchen, setze dich nicht hin.

Písnička na webu:

<http://www.mozaika.eu/cestina-spise-pro-deti-leto-vi-pisnicka-holka-modrooka-uroven-c2/>

Písnička na YouTube:

<https://www.youtube.com/watch?v=vTOUuhAxR8k>

<https://www.youtube.com/watch?v=YlqVE9OoZI0>

start 1.55

B

AHA

Souhlásky

- v češtině jsou souhlásky rozděleny na tvrdé, měkké a obojetné
- podle souhlásky, na kterou podstatné jméno končí, se dané podstatné jméno skloňuje podle tvrdého, popř. měkkého vzoru, tj. podstatná jména končící na tvrdou souhlásku se skloňují podle tvrdého vzoru a ta končící na souhlásku měkkou podle vzoru měkkého
- podstatná jména končící na obojetnou souhlásku se skloňují většinou podle tvrdých vzorů, někdy ale podle měkkých vzorů

B. 1.

AHA

Měkké souhlásky

- po nich se zpravidla píše *-i*, popř. *-í*
- měkké souhlásky jsou všechny souhlásky s háčky spolu s *c* a *j*
- u cizích slov se píše *-y*, např. *cyklus*, *cynik*, *Cyryl*, ...)
- *di*, *ti*, *ni* vyslovujeme měkce [*dji*, *tji*, *nji*], pouze v cizích slovech tvrdě, např. *disko*, *diplom*, *detektivka*, *panika*, ...
 - výslovnost těchto cizích slov měkce působí komicky
- *d'*, *t'*, *ň* + *e* = *dě*, *tě*, *ně*
- tuto skupinu si snadno zapamatujete:
 - tvoří ji všechny souhlásky s háčkem + *c*, *j*

AHA!

Mitlaute

- im Tschechischem unterscheidet man harte, weiche und hartweiche/ neutrale Mitlaute
- nach dem letzten Mitlaut wird das Hauptwort nach dem harten, bzw. weichen Muster gebeugt, d. h. die auf einen harten Mitlaut endenden Hauptwörter werden nach den harten Mustern gebeugt und die auf einen weichen Mitlaut endenden Hauptwörter werden nach den weichen Mustern gebeugt
- die Hauptwörter mit den hartweichen Mitlauten am Wortende werden meistens nach den harten Mustern gebeugt, manchmal jedoch nach den weichen Mustern

AHA!

Weiche Mitlaute

ž, š, č, ř, c, j, d', t', ň
 ži, ši, či, ři, ci, ji, di, ti, ni
 ží, ší, čí, ří, cí, jí, dí, tí, ní

- nach ihnen folgt in der Regel *-i*, bzw. *-í*
- die weichen Mitlaute sind alle Mitlaute mit einem Häckchen zusammen mit *c* und *j*
- Ausnahmen beim Schreiben: Fremdwörter, z. B. *cyklus* (Zyklus), *cynik* (Zyniker), *Cyryl* (Kyrill)
- *di*, *ti*, *ni* werden weich - [*dji*, *tji*, *nji*] – ausgesprochen, nur bei den Fremdwörtern ist die Aussprache hart, z. B. *disko* (Disco), *diplom* (Diplom), *detektiv* (Detektiv), *panika* (Panik), ...
 - die weiche Aussprache bei den Fremdwörtern ruft eine komische Wirkung hervor
- *d'*, *t'*, *ň* + *e* = *dě*, *tě*, *ně*
- diese Gruppe ist leicht einzuprägen
 - sie besteht aus allen Konsonanten mit einem Häckchen + *c*, *j*

Cvičení

Cvičení (dělá mistra)

Poslouchajte, opakujte a potom čtete:

Měkké souhlásky

ž – žena, ženatý, židle, žlutý, nádraží

š – šunka, škola, škoda, špatný

č – čaj, Čech, Češka, Česko, černý, háček, večer

ř – řeka, řízek, říjen, září, večere, Dvořák, třesně, hořčice

d' – divadlo, díky, děkuju, děti, dělat, neděle, teď, Maďar

ť – chuť, tisíc, dítě, děti, ticho, Baťa

ň – Němec, Němka, Německo, nic, nikdo, peníze, není, skříň, Plzeň

c – cizí, citrón, cizinec

j – jím, jiný, její, jejich

B. 2.

AHA

Tvrdé souhlásky

- po nich se zpravidla píše -y, popř. -ý
- u cizích slov se píše -i, např. *historie*, *kilometr*, *risk*, ...

- dy, ty, ny vyslovujeme tvrdě [dy, ty, ny]

Cvičení

Cvičení (dělá mistra)

Poslouchajte, opakujte a potom čtete:

Tvrdé souhlásky

h – hymna, drahý, druhý

ch – chytrý, chyba, jejich

k – kytara, housky, rohlík

r – ryba, Rýn, dobrý, dobrá, dobré

d – dům, doma, led, hlad, tady

t – ty, ty, ty; tykat, typ, týden, tož

n – nyní, koruny, hodiny, dny/ dni

Übung (macht den Meister)

Hören Sie, wiederholen Sie und dann lesen Sie!

Weiche Mitlaute – Übersetzung

Frau, verheiratet (*über einen Mann*), Stuhl, gelb (*m.*), BahnhofSchinken, Schule, schade, schlecht (*m.*)Tee, Tscheche, Tschechin, Tschechien, schwarz (*m.*), Häckchen („~“), AbendFluss, Schnitzel, Oktober, September, Abendessen, *tschechischer Familienname*, Kirschen, SenfTheater, danke, danke (*ugs.*), Kinder, machen, Sonntag, jetzt, UngarAppetit/Lust, Tausend, Kind, Kinder, Ruhe, *Firmenname*Deutsche (*m.*), Deutsche (*f.*), Deutschland, nichts, niemand, Geld, er/ sie/ es ist nicht o. es gibt nicht, Schrank, Pilsen

fremd, Zitrone, Ausländer

ich esse, ein anderer, ihr (*Sg.*), ihr (*Pl.*)

AHA!

Harte Mitlaute (hartkochend)

h, ch, k, g, r, d, t, n

hy, chy, ky, gy, ry, dy, ty, ny

hý, chý, ký, gý, rý, dý, tý, ný

- nach ihnen folgt in der Regel -y, bzw. -ý
- Ausnahmen beim Schreiben: Fremdwörter, z. B. *historie* (Geschichte), *kilometr* (Kilometer), *risk* (Risiko), ...

- dy, ty, ny werden hart ausgesprochen [dy, ty, ny]

Übung (macht den Meister)

Hören Sie, wiederholen Sie und dann lesen Sie!

Harte Mitlaute – Übersetzung

Hymne, teuer (*m.*), der zweiteklug, Fehler, ihr (*Pl.*)Gitarre, Semmel (*Pl.*), Hörnchen (*Gebäck*)Fisch, Rhein, gut (*m.*), gut (*f.*), gut (*n.*)

Haus, zu Hause, Eis, Hunger, hier

du, du, du; dutzen, Typ, Woche, so (*ugs. mähr.*)

jetzt, Kronen, Stunden/Uhr, Tage

B. 3. 🎧

AHA

Obojetné souhlásky

AHA!

Hartweiche Mitlaute

b, f, l, m, p, s, v, z

by, fy, ly, my, py, sy, vy, zy

bý, fý, lý, mý, pý, sý, vý, zý

bi, fi, li, mi, pi, si, vi, zi

bí, fí, lí, mí, pí, sí, ví, zí

- po nich se mohou vyskytnout jak -i/-í - nach ihnen können -i/-í sowohl als auch -y/-ý
tak i -y/-ý, přičemž ale není rozdíl ve erscheinen, dabei es keinen Unterschied in der
výslovnosti, např. *bít* – *být*, *mít* – *mýt*, Aussprache gibt, z.B. *bít* (schlagen) – *být* (sein), *mít*
... (haben) – *mýt* (waschen), ...

Cvičení

Cvičení (dělá mistra)

Poslouchejte, opakujte a potom čtěte:

Obojetné souhlásky + „ě“ včetně „mě“, „ně“

bě – obě, oběd, obědvat

pě – pět, pěkný, pěšky

vě – dvě, devět, vědět, na Moravě

mě – měsíc, město, náměstí, směnárna

ně – něco, nějaký, někdo, někdy, někde

Übung (macht den Meister)

Hören Sie, wiederholen Sie und dann lesen Sie!

Hartweiche Mitlaute + „ě“ einschließlich „mě“, „ně“

Übersetzung

beide (*f.*), Mittagessen, zu Mittag essen

fünf, schön (*m.*), zu Fuß

zwei (*f.*), neun, wissen, in Mähren

Monat, Stadt, Platz, Wechselstube

etwas, ein/irgendein, jemand, irgendwann, irgenwo

AHA

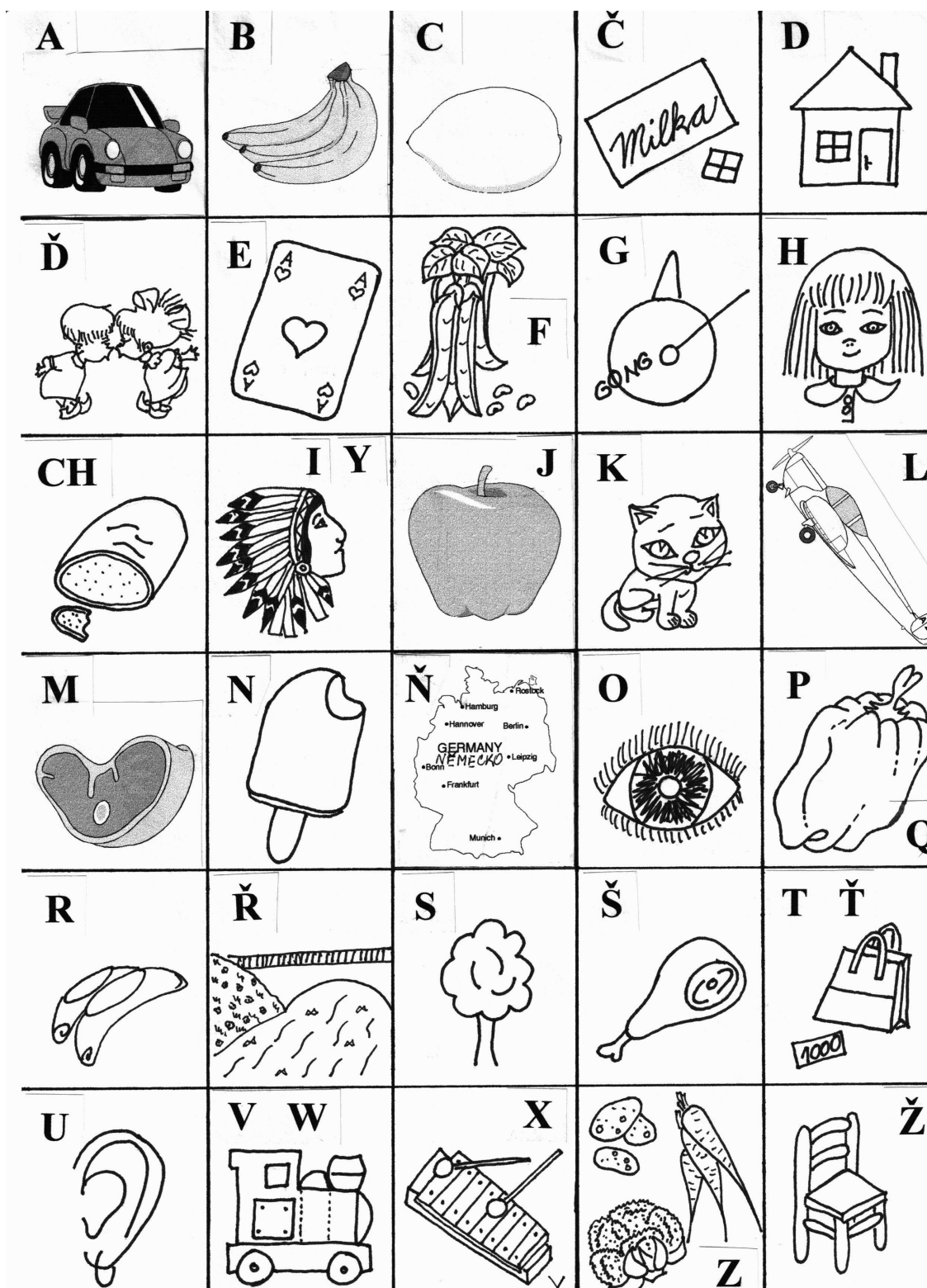
Česká abeceda

Písmeno	Název
Buchstabe	Benennung
A, Á, a, á	á
B, b	bé
C, c	cé
Č, č	čé
D, d,	dé
Ď, ď	dě
E, É, e, é, ě	e
F, f	ef
G, g	gé
H, h	há
Ch, ch	chá
I, Í, i, í	i (měkké i)
J, j	jé
K, k	ká
L, l	el
M, m	em
N, n	en
Ň, ň	eň
O, Ó, o, ó	o
P, p	pé
Q, q	kvé
R, r	er
Ř, ř	eř
S, s	es
Š, š	eš
T, t	té
Ě, ě	tě
U, Ú, u, ú, ů	u
V, v	vé
W, w	dvojité vé
X, x	iks
Y, Ý, y, ý – tvrdé y / ypsilon	y (tvrdé y = ypsilon)
Z, z	zet
Ž, ž	žet

AHA!

Tschechisches Alphabet

Výslovnost	Příklad
Lautschrift	Beispiel
[a], [a:]	auto, (ahoj)
[b]	banán, (buchta, babička, blb)
[ts]	citrón, (cibule), cukr
[tS]	čokoláda, (česnek, Čech/ Švejk, Česká republika)
[d]	dům, (deštník)
[dj]	děti, (dítě, díky)
[ɛ], [ɛ:]	eso, (erb, ementál, eidam, emu)
[f]	fazole, (fagot, flétna)
[g]	grog, (gong, gramofon, guláš, gauč, galerie, garáž, gymnázium, grep)
[h]	holka, (hruška, hřib, houba, hodinky, hodiny)
[x]	chléb
[ɪ], [i:]	Indián, (inženýr)
[j]	jablko, (jojo, jídelní lístek, jogurt)
[k]	kočka, (kniha, klíč, koruna, knedlík)
[l]	letadlo, (lyže, lžička, láska)
[m]	maso, (máslo, mléko, metr)
[n]	nanuk, (nos, noc, nůž, nuda)
[nj]	Němec(ko), (nic, promiň)
[o], [o:]	oko, (ovoce, okno)
[p]	paprika, (pivo, peníze, pozor)
[kv]	Quido, squash, aqua
[r]	rohlík, (ryby, ruka, rukavice)
[rz]	řeka, (řízek)
[s]	strom, (stůl, skříň, smetana, svetr, sůl, sukně, smích)
[S]	šunka, (šála, šampon)
[t]	taška, (talíř, tabule, tabu, tanec, tužka, třída)
[tj]	tisíc, (těsto, těstoviny)
[u], [u:], [u:]	ucho, (ulice, úkol, ubrus, učebnice, učitel/ka)
[v]	vlak, vagón, (víno, vejce, víc, vpravo)
[v]	WC [ve: ce:], western, bowling, kiwi
[ks]	xylofon, Xaverov, Xenie, fix, mixér, saxofon, foxteriér, expert, boxer, pexeso, text, textil, Mexiko
[ɪ], [i:]	yetti, yorkšír / jorkšír
[z]	zelenina, (zámek, zub, zmrzlina, zima, známka)
[dz]	židle, (žehlička, žárovka)

D

Cvičení D. 1.

Cvičení (dělá mistra)

Řekněte českou abecedu. Můžete zkoušet
přítom u každého písmene následovně
upažovat ruce:

Übung (macht den Meister)

Sagen Sie das tschechische Alphabet! Dabei können Sie
die Arme seitwärts folgend strecken:

P = pravá ruka/ rechte Hand

L = levá ruka/ linke Hand

O = obě ruce/ beide Hände

A	B	C	Č	D
P	L	O	L	O
Ď	E	F	G	H
P	P	L	O	L
CH	I	J	K	L
P	O	L	P	L
M	N	Ň	O	P
O	L	P	P	L
Q	R	Ř	S	Š
P	O	L	P	L
T	Ť	U	V	W
O	O	L	P	L
X	Y	Z	Ž	
O	P	L	O	

Cvičení D. 2.

Najdete měkké souhlásky?

Finden Sie die weichen Mitlaute:

A, B, ○, Č, D, Ď, E, F, G, H, CH, I, J, K, L, M, N

Ň, O, P, Q, R, Ř, S, Š, T, Ť, U, V, W, X, Y, Z, Ž

Cvičení D. 3.

Hláskujte své jméno a město, odkud jste. Jsou
vyskytující se souhlásky podle dělení v češtině
tvrdé, měkké nebo obojetné?

Buchstabieren Sie Ihren Namen und die Stadt, woher Sie
kommen! Sind die vorkommenden Mitlaute nach der
Gliederung im Tschechischem hart, weich oder
hartweich?

Cvičení D. 4.

Vyučující vám bude hláskovat svoje jméno a
město odkud je. Jsou vyskytující se souhlásky
podle dělení v češtině tvrdé, měkké nebo
obojetné?

Die Lehrerin wird ihren Namen und ihre Stadt
buchstabieren. Sind die vorkommenden Mitlaute nach der
Gliederung im Tschechischem hart, weich oder
hartweich?

Cvičení D. 5. Hláskujte následující zkratky. Víte, co Buchstabieren Sie die folgenden Abkürzungen! Haben Sie
znamenají? Bescheid, was Sie bedeuten?

a) ČR, SRN, USA, EU

b) ÚJČ, ČSA, ČNB, ČT, ČTA, ČD, ČHMÚ, ČSFD

c) a. s., s. r. o., o. p. s., DPH, HDP, EET

Cvičení D. 6. Napište hlásky, které uslyšíte. Schreiben Sie die Buchstaben, die Sie hören!

(v opačném pořadí/ in der umgekehrten Ordnung: y, cé, o, já, bé, žet, chá, dé, eř, eš, té, zet, es, er, pé, ká,
gé, há)

A (nejlepší) na konec ...

prání
Zlomte vaz.

Wunsch
Hals- und Beinbruch.